Μακεδονικά

Τόμ. 9 (1969)

G. T. Griffith, Alexander the Great: The Main Problems

Βασίλειος Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.1064](https://doi.org/10.12681/makedonika.1064)

Copyright © 2015, Βασίλειος Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1969). G. T. Griffith, Alexander the Great: The Main Problems. *Μακεδονικά*, 9, 372–373.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.1064>

φύση του και τὸν τρόπο τῆς σύνθεσής του θὰ μείνῃ γιὰ τὸ μέλλον «κλασικό», μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποῦ «κλασική» πιά μπορεί νὰ θεωρηθῇ ἡ ἑκτενέστερη καὶ συνθετικότερη (τρίτομη ὡς τώρα) «Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ» τοῦ ἴδιου συγγραφέα.

I. K. XΑΣΙΩΤΗΣ

G. T. Griffith, *Alexander the Great. The Main Problems*. Hefner, Cambridge καὶ Barnes καὶ Noble, New York 1966, σελ. 382.

Ὁ γνωστός ἀπὸ ἀξιολόγους συμβολάς του εἰς τὴν μελέτην τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καθηγητῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Cambridge G. Griffith εἶχε τὴν ὥραίαν ἔμπνευσιν νὰ συγκεντρώσῃ εἰς ἓνα τόμον τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν δημοσιευθέντων εἰς διάφορα περιοδικὰ ἄρθρων, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν προβλημάτων τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ μελέτη τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ τόμος περιέχει δεκαεὶς ἄρθρα, ἦτοι τοῦ Lionel Pearson («Τὸ ἡμερολόγιον καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου», τοῦ Truesdell S. Brown. «Ὁ Καλλισθένης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος», τοῦ C. A. Robinson Jr. «Αἱ ἀσυνήθεις ἰδέαι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου», τοῦ Victor Ehrenberg «Πόθος», τοῦ W. W. Tarn «Αἱ θεμελιώσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου», τοῦ Helmut Berve «Ἡ ἀφομοιωτικὴ πολιτικὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου», τοῦ Fritz Schachermeyr «Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ αἱ χώραι τοῦ Γάγγη», τοῦ W. W. Tarn «Ἡ θεοποίησις τοῦ Ἀλεξάνδρου», τοῦ J. P. V. D. Balsdon «Ἡ θεϊότης τοῦ Ἀλεξάνδρου», τοῦ G. Badian «Ὁ Ἀρπαλός», τοῦ J. R. Hamilton «Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ ὑποτιθέμενος πατὴρ του», τοῦ W. W. Tarn «Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ ἐνότης τῆς ἀνθρωπότητος», τοῦ G. Badian μὲ τὸν αὐτὸν τίτλον ὡς καὶ τὸ προηγούμενον τοῦ Tarn, τοῦ F. Hampl («Τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ τελευταῖα σχέδια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου», τοῦ Fritz Schachermeyr «Τὰ τελευταῖα σχέδια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου» καὶ τοῦ G. Walser «Ἐπὶ τῆς νεώτεραις ἐρεῦνης διὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον»). Τὸ χρονολογικῶς παλαιότερον ἐκ τῶν ἁρθρῶν αὐτῶν εἶναι τὸ τοῦ W. W. Tarn περὶ τοῦ «Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς ἐνότητος τῆς ἀνθρωπότητος» (1933), τὸ δὲ νεώτερον, τοῦ Hamilton (1961).

Τὰ εἰς τὰ ἄρθρα αὐτὰ συζητούμενα προβλήματα εἶναι τὰ βασικώτερα ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν Μεγάλον Μακεδόνα. Εἶναι, πρῶτον, τὰ καθαρῶς φιλολογικά, τὰ ὅποια πραγματεύονται τὰς ἀξιολιστίας τῶν πηγῶν (ἄρθρα τοῦ Pearson καὶ τοῦ Brown), ἔπειτα τὰ ἐρμηνευτικά, τὰ ὅποια πραγματεύονται τοὺς σκοποὺς τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὴν θεοποίησίν του καὶ τὴν γενικωτέραν πολιτικὴν του εἰς τὴν Ἀσίαν.

Εἰς τὴν βραχεῖαν ἀλλὰ μεστὴν εἰσαγωγὴν του ὁ κ. Griffith θέτει σειρὰν ἐρωτημάτων, εἰς τὰ ὅποια κατὰ τὴν κρίσιν του δίδονται ἀπαντήσεις ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῶν ὁποίων τὰ ἄρθρα δημοσιεύει. Ἐπειδὴ τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ εἶναι θεμελιώδους σημασίας διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα μὲ τὴν σειρὰν τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ κ. Griffith: «Πόσον μακρὰν ἐξετάζοντο τὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀσίας, ὅτε ἀνεκόπησαν διὰ τῆς δολοφονίας του; Πόσον ἐνωρίς ἀπεφασίεν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ καταλάβῃ ὅλην τὴν περσικὴν αὐτοκρατορίαν; Διὰ τί ἐπεσκέφθη τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος καὶ πόσον πολὺ ἐπηρέασθη ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν; Διὰ τί ἔκαυσε τὸ ἀνάκτορον τῆς Περσепόλεως, καὶ οὕτω ἀπέκλινε ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν καὶ τότε καὶ ἀργότερα εἶχεν ἔναντι τῶν κατακτηθέντων Περσῶν; Τί συνέβη ἀκριβῶς μὲ τὸν Φιλῶταν, τὸν Ἑρμόλιον, τὸν Παρμενίωνα, τὸν Κλεῖτον, τὸν Καλλισθένην — ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα ἦσαν τυχαία ἢ ἐξέφραζαν μίαν ἐξελισσομένην ἀσθένειαν; Εἰς τί ἀπέβλεπεν ἰδρῶν Ἑλληνικὰς πόλεις ἢ στρατιωτικὰς ἀποικίας εἰς τὴν Ἀπὼ Ἀνατολήν; Διὰ τί εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἰνδίαν; Καὶ διὰ τί ἀνέκοψε τὴν πορείαν του εἰς τὸν Ὑφασιν; μόνον ὑπὸ τὴν

πίεσιν τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Μακεδόνων; Ποῖαι ἦσαν αἱ τελικαὶ ἀπόψεις του διὰ τὸν ὀρθὸν τρόπον διοικήσεως τῶν κατακτηθέντων λαῶν καὶ κατὰ πόσον διαχωρίζει μετὰ τὸν τὰς φυλάς τὰς ὁποίας κατέκτησεν; Πόσον σοβαρὰ ἦσαν αἱ ταραχαὶ μετὰ τῶν Μακεδόνων του, αἱ ὁποῖαι προεκάλυσαν τὴν ἐξέγερσιν εἰς ὧριν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν ἀρκετῶν ἐκ τῶν κυβερνητῶν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη; Διατί ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ψήφισμα διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἑλλήνων ἐξορίστων εἰς τὰς πόλεις τῶν τὸ 324; Διατί ἐζήτησεν ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν ἐπισήμως ὡς θεόν (ἂν πράγματι τὸ ἐξήγησε); Καὶ πόσον μακρὰν ἐξετείνοντο τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του ὅτε ἀπέθανεν;».

Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι εἶναι εὐχερὲς ἡ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἀναγνώσῃ τὰ εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Griffith περιλαμβανόμενα ἄρθρα διὰ νὰ διαπιστώσῃ πόσον διαφωνοῦν μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἐπιστήμονες ἀφιερῶσαντες μακρὰ ἔτη σπουδῶν διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς δράσεως καὶ τῶν ιδεῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Αἱ δυσχερεῖαι πρὸς ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν ὀφείλονται, ὅπως παρατηρεῖ ὁ κ. Griffith, εἰς τὴν ἀτέλειαν τῶν ὑπαρχουσῶν πηγῶν, ἀτέλειαν προερχομένην κατὰ κύριον λόγον ἀπὸ τὴν χρονικὴν ἀπόστασιν, ἡ ὁποία τὰς χωρίζει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ κατὰ δεύτερον ἀπὸ τὴν ἀσυμφωνίαν μετὰ τῶν. Ἐξ ἄλλου καὶ αἱ ἀπολεσθεῖσαι πηγαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίσθησαν αἱ μέχρις ἡμῶν διασωθεῖσαι, δὲν ἦσαν πάντοτε ἀπολύτως ἀξιόπιστοι, διότι ἄλλαι μὲν εἶχον γραφὴ διὰ νὰ ἐξάρουν τὴν προσωπικότητα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἄλλαι δὲ διὰ νὰ τὴν ὑποτιμῇσουν. Χρεάζεται λοιπὸν μεγίστη προσοχὴ εἰς κάθε ἀπόπειραν ἐρμηνείας τῆς παραδόσεως, ὅπως ἀπέδειξεν μετὰ τὸν ἄλλον ὁ ἐλεγχος τῆς παραδόσεως περὶ τοῦ Γορδίου δεσμοῦ ὑπὸ τοῦ W. W. Tarn, ὅστις τελικῶς κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μὲ σκοπὸν νὰ φανῇ ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν ἀσεβής. Ἡ ὑπὸ τινων νεωτέρων ἱστορικῶν προβληθεῖσα ἐρμηνεία, ὅτι ἡ εἰς τὸ Γόρδιον πρᾶξις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο θαρραλέα ἀντιμετώπισις ἐνὸς δυσχεροῦς προβλήματος, οὐδόπως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς προθέσεις τῶν πηγῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρουν αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιον.

Ῥαδιὰ ὡς ἐμπνευσίς καὶ ἐπιτυχὴς ὡς ἀποτελεσμα ἡ πρωτοβουλία τοῦ κ. Griffith θὰ βοηθήσῃ πολὺ εἰς τὴν προώθησιν τῶν μελετῶν διὰ τὸν Ἀλέξανδρον, κυρίως διότι θὰ καταστήσῃ σαφὲς εἰς ὅσους δὲν τὸ γνωρίζουν ἤδη, ὅτι ἡ κρίσις περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τὰ ὠραιότερα θέματα τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΤΔΑΣ

Jacques Benoist Mechin, Alexander the Great. The Meeting of East and West. Hawthorne Books, Inc., New York 1966, σελ. 254.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Mechin, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἀρχικῶς εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ τώρα, κατόπιν τῆς ἐπιτυχίας του, εἰς τὴν ἀγγλικήν, κατὰ μετάφρασιν τῆς κ. Mary Ilford, δὲν προσφέρει τίποτε τὸ νέον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔχει ὅμως γραφὴ εἰς τόσον ὥραϊον ὕψος καὶ μὲ τόσῃν ἀγάπῃν, ὥστε νὰ διακαίῃται ἰδιαίτερας μνείας. Ὁ συγγραφεὺς ὁρῶμενος ἀπὸ ιδέας καὶ ἀπὸ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας ἐρμηνεύει τὸν μέγαν Μακεδόνα ὡς φορέα τῆς προσπαθείας συνδέσεως Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἀντιθέτως πρὸς ἄλλους μελετητὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔκ τῶν ὁποίων μερικοὶ ἐρμηνεύουν τὴν ἐκστρατείαν εἰς Ἀσίαν ὡς ὁμὴν εἰσβολὴν μὲ κατακτητικὸς σκοπός, ἄλλοι ὡς πόνον νὰ ὑπερβῇ τὰ γνωστά ὅρια, ἄλλοι ὡς ἄλλωσιν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἄλλοι ὡς ἐκδίκησιν, ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης μονογραφίας παρουσιάζει τὸν Ἀλέξανδρον ὡς βαθμιαίως ἀνακαλύπτοντα τὴν ὑπαρξίν κοινότητος πνεύματος